

9/15 Bjørkely (Snemyr).

Sverre Snemyr kjøpte tomt av svoger Søren Hortemo på 9/5. (Mary Hortemo og Camilla Snemyr var søstre og døtre til Lovise Pettersen, som igjen var søster til Jon Børresen). Han (Sverre Snemyr) fikk bygget hus i halvannen etasje med butikk og kafe, og bakerovn i kjelleren. Byggmester var Ole Fjermeros fra Høvåg.

Sverre og Camilla`s barn: Jørgen Emil f 1930, Paul f 1932, Ståle f 1938, Anne-Lise og Sverre Jonny.

Etter konkurs i 1938 flyttet familien til Brekkestø, og senere til Ullerøya, og etter hvert til Hægeland i Øvre Vennesla.

Våren 1939 kjøpte lærer Arne Tveit (f 16/9 1893) eiendommen. Han var gift med Martha Johanna f Henriksen (f 9/5 1907).

Deres barn: Mari f 12/8-1926 gift 1950 m. Harald Faret fra Hornnes.

Anne f 26/9 1930 gift 1958 m. Torkjell Nyberg

Brita f 3/5 1933 gift 1959 m. Torbjørn Andersen fra Krøgenes.

Arne Christie Tveit ble født på Øvre Skripeland i Iveland den 16 september 1893. Tre år senere solgte faren Skripeland til Olav og Gunnar Grosås for kr. 8000,- og familien flyttet tilbake til Tveit der mor hans var odelsjente.

Arne gikk på underoffiserskolen og blei sersjant. Men på grunn av at han hadde ulik lengde på armene, (han hadde brukket armen og den var blitt feil spjelket) kunne han ikke avansere videre i det militære.

I stedet gikk han lærerskolen på Elverum og blei lærer i Søgne. Gikk så lærerhøyskolen på «Bondi» i Asker. Fordypelsesfagene var norsk, tysk og matematikk. Der gikk han sammen med Sigurd Faret som senere ble svigerfar til Mari. Så fikk han jobb som lærer ved Rekevik skole på Tromøy. Han holdt foredrag på Aust-egdelaget i Arendal da han første gang møtte Martha Johanna Henriksen, de forlovet seg i 1924 og ble gift året etter. Samtidig fikk han jobb som lærer og kirkesanger på Justøy, og de flyttet inn i lærerboligen der.

Vi elever hadde stor respekt for Tveit, han var streng, nesten militær, men samtidig var han veldig opptatt av at vi lærte noe og hvordan vi greide oss senere. Da vi (Else, Anders Reinholt og jeg) gikk i 7de klasse fikk vi ekstra-undervisning slik at vi kunne begynne i andre klasse på Middelskolen.

Våren 1939 kjøpte de 9/15 ved Kapellet og flyttet ned dit. Baker Snemyr var konkurs, Christiansands Møller hadde fått tilslaget på tvangsauksjon for Kr 4000 og solgte videre til Tveit for Kr 6000.

Så kom 9de april 1940, regjeringen hadde gitt ordre om såkalt «stille» mobilisering, og Tveit var en av flere fra Justøy som dro av sted, men kom tilbake etter kort tid. Anne husker at han var meget oppbrakt, det hadde vært bare rot, og ingen mulighet for å gjøre motstand mot tyskerne. Regjeringen hadde latt forsvaret forfalle, de bygde jo på ideen om «det brukne gevær» og ellers må de ha vært temmelig «blåøyde». Men de norske soldatene som kom i kamp greide trass i dårlig utstyr å sette seg i respekt hos fienden.

Med sitt fedrelands-sinn og militære bakgrunn var det naturlig at Tveit tidlig kom med i motstandsbevegelsen. Men igjen var nordmennene «blåøyde». Da major Laudals organisasjon blei rullet opp, hadde tyskerne funnet lister over hele flokken. Det var først senere at det blei vanlig med dekknevn.

Tveit blei arrestert i bussen på vei til Arendal, og satt først noen dager på Arkivet i Kristiansand. Anne hadde fått ny spark til jul, og den lånte han for å komme til Lillesand, hun så ikke sparken sin mer. Dette var i Januar/februar 1943. Etter noe tid blei han overført til Grini, og derfra til *Konzentrationslager Sachsenhausen, Oranienburg bei Berlin*. Det første brevet derfra er datert 4 juli 1943:

Liebe Martha. Ich befinde mich hier in Konzentrationslager Sachsenhausen. Meine adresse ist: Häftling Arne Tveit nr 67758 Konzentrationslager Sachsenhausen, Oranienburg, Deutschland. Mir get es gut. Ich bin gesund, und hoffe dasselbe von Euch.

Pakete sind in uneingeschrenkte Masse erlaubt, müssen aber durch Das Rote Kreutz gesandt Werden. Erlaubt sind: Lebensmittel, Rauchwaren, Wasche, Toilettenartikelen und Geld. Briefe müssen nur in deutscher Sprache geschrieben Werden. Bitte grüsse: Mari, Anne, Brita und Liv! Dein Arne.

Hvis noen i ettertid måtte synes at Tveit var dårlig i tysk, så er det å misforstå situasjonen. Tyske fangevoktere likte ikke intellektuelle, så Tveit fortalte at han var smed av yrke, ikke lærer. Kanskje hadde han også en stille glede av å «radbrekke» det tyske språket? (tn).

Siste brev fra Sachsenhausen er datert 7 januar 1945:

Liebe Martha und Kinder!

Zuerst muss ich euch gutes neues Jahr wünsche. Weinachten vorbei, wir hatten es gemütlich im Block. Ja Martha, so muss ich so hertzlichen danke für schöne Weinechtspakete von dir und die Kinder. Alles schmeckt sehr gut. Ich habe auch Packet von Hårtveits empfangen. Grüsse vielen Dank. Wie geht es mit euch in Weinachten? Schreibe mir bald, und erzäle mir alles. Du Weiss ich denke auf euch jeden Tag, besonders Weinachtszeit. Ich vorstehe auf deine letzte Brief dass alles geht als vorher, und das freut mir sehr. Mir geht es auch gut – gesund und stark. Die kinder müssen fleissig sein und Mutter helfen. Mari gehen wieder in Schule – und so beste Hoffnung für bald Widersehen. Vater.

Over jul skulle Sachsenhausen ryddes for å gi plass til nye fanger, og de norske blei transportert til Mauthausen i Østerrike. (Mauthausen var forferdelig sa Tveit). Våren 1945 kom grev Bernadotte's Hvite Busser og brakte de norske fangene via Nauengamme til Danmark. Etter 10 dager i Danmark, kom Tveit til Hälsingborg i Sverige og kunne sende sitt første «frie» brev hjem:

Hälsingborg 4/5 -45.

Kjære mine!

Ja nå går det fint Martha! Det kan ikke fortelles, en opplevelse som du ikke kan forestille deg. Kom fra Neuengamme og til Danmark, og etter 10 dager til Sverige. Du veit vel ikke at jeg i vinter har vært i Østerrike? Ja her er fint, og snart kommer jeg hjem til mine kjære i Norge. Men nå må du skrive et langt brev på godt norsk. Å som jeg gleder meg til å komme hjem på denne årstid???

Far.

Som alle fangene, var også Tveit utsultet og i dårlig forfatning. De fikk ikke lov til å reise videre før de hadde kommet seg litt. Han kom heim i slutten av mai.

Han begynte som lærer igjen høsten 1945, men nesten to og et halvt år i konsentrasjonsleirene hadde nok gitt helsa en «knekk». Han måtte bruke blodfortynnende medisiner (nitroglyserin), men jeg tror at han tross det fikk 10 lykkelige år sammen med familien. Heimevernet var ved siden av skolen hans «hjertebarn», og det var foran troppen sin han segnet om 2 juni 1955.

Våren 1955 hadde jeg (tn) håp om å få kjøpetillatelse på bil, og vi snakket om å kjøre til Tyskland og Østerrike og besøke leirene. Martha kunne ikke skjønne at han ville tilbake dit hvor han hadde opplevd så mye vondt, men jeg tror at han mente det alvorlig. Bilen fikk jeg en uke etter at han var død. Det blei en tur rundt Hardangervidda med Martha, Anne og Brita i stedet.

Martha Johanna Henriksen blei født 9 mai 1907 i Arendal. Atten år gammel blei hun gift med Arne Tveit. Hun var knapt 36 år da Tveit ble arrestert, og hun fikk ansvaret for seg og sine. Hun var uredd: Tyskerne hadde rekvirert pianoet, men hun tok Anne i hånden, gikk til Maurevika og forlangte å få snakke med kommandanten. Pianoet kom hjem igjen.

I mange år var hun leder for «lappeforeningen» (Finnemisjonen), og holdt losji for sekretær Adolf Steen hver gang det var basar. Hun var medlem av Bondekvinnelaget og en tid også formann. Søndagsskolen var et av hennes «hjertebarn», da hun sluttet fikk hun diplom for å ha vært søndagsskole-lærer i 30 år. Etter at hun blei enke 48 år gammel, drev hun et par år sommerpensjonat i huset sitt. I 1960 tok hun sertifikat og kjøpte seg Volkswagen. Hun og Mag Kristensen hadde mange fine turer med den.

I 1965 var hun en tur i Amerika sammen med Margrethe Faret. De besøkte Mari og Harald som var der da.

Etterpå var hun et år i Polmak i Finnmark. Hun hadde jobb på gamlehjemmet der. Hun pleide å si at samene og jødene var »hennes folk».

En tid arbeidet hun på sykehjemmet i Lillesand. Og hele tiden var hun sine barnebarns kjære «Bebbe».

Som pensjonist reiste hun mye, tre ganger var hun i Israel, det blei noen bussturer til Spania og Italia, og i 1987 var hun tur til Gran Canaria med Anne og Brita.

Hun hadde vel alltid vært velsignet med en god helse, men alderen krevde sitt og da hun til sist kom på sykehus gikk det bare få dager før det var slutt. Hun døde 23 august 1993 – vel 86 år gammel. (tn).